עה: עשרה יוחסין פרק רביעי קידושין

פד א מיי' פ"ז מהלכות בית הבחירה הל' ו ופי"ד מהל' סנהדרין הל' יב ופ"ד מהלכות מלכים הלכה ד:

פה ב מיי' פי"ט מהל' איסורי ביאה הלכה יב טוש"ע אה"ע סימן ז סעיף כא [וסי' ד סעי' כג]:

פו ג מיי' שם ופט"ו הל"ט סמג לאוין קז טוש"ע אה"ע סי' ז סעיף כא:

פז ד מיי' פ"ג מהלכות נחלות הל' יד [פט"ו מהלכות איסורי ביאה הל' טז] סמג עשין כו טור ש"ע ח"מ סי' רעז סעיף יב [אה"ע סי' ד סעי' כט]:

פח ה מיי' פט"ו מהלכות איסורי ביאה הלכה טז סמג לאוין קח:

פט ו (מיי' פ"ט מהלכות אישות הל' ד) טוש"ע אה"ע סימן לז סעיף ט:

מוסף תוספות

א. אפילו לר"מ וכו' מ"מ אין המתנה חלה אלא כשבא לרשותו ובא לעולם הילכך כיון דהשתא לאו בר הקנאה הוא אין במעשיו כלום. ריטב"ם. ב. מכאן כיון דלא בר מתנה הוא. תוס' טוך וכע"ז בפסקי הרא"ש. ג. אע"פ שהוא מיושב בדעתו כיון שאינו יכול ליתן במתנה דונתן בידה כתוב ובענין דחזי לנתינה. תוס' טוך. ד. משום חומרא. רא"ש. ועי' קרבן נתנאל. ה. דאי לאו בר נתינה הוא משום דחשיב כמת, אפי' שלוחו נמי לא מצי יהיב ליה. תוס' הרא"ש. ו. דקרא דיכיר ליכא לאוקמא בהכי דאם אינו יכול לדבר עתה וליתנם יתנם כשיתרפא. לח"ש.

תוס' ר"י הזקן

לוקה על הקיחה אלא מפני החלול והואיל ולא בא עליה אינו לוקה. וההי"נ למצורת ונתינה לישראל דלא חמירי מאיסורי כהונה ואין לוקין עליהם אלא בביאה שאחר קדושין. והנה זה הפירוש טוב מאד ומקובל למ"ש הרב ונאות לשטת הגמ' ורבא עמד בדעת אחרת, כי לפי' ר"ש רבא סובר שאף באלמנה אינו לוקה משום לא יחלל, ולא ידעתי מי הכריח לחזור מדעתו ולומר שלוקה משום לא יחלל באלמנה. והא דקאמר רבא בתמורה פרק כל האסורין [כט, ב] בזונה גויה הבא עליה לוקה משום לא יחלל (כאביי) [לאביי] קאמר כמ"ש בפרק הבא על יבמתו [יבמות סא, ב, עיי"ש]. **מתני'.** נאמנין. במילתיה דר' יהודה גרסינן נאמן, דאריש קאי כשהאב מעיד. ובפרק יש נוחלין [ב"ב קכח, ב] איפסיקא הלכתא כר' יהודה, רבי' החולץ [יבמות מז, א] נמי אמרינן נאמן כר' יהודה אבל אם יש מ) להן בנים אינו נאמן. **גמ'.** חזקה דכשרות. שהרי יצא לאויר העולם ועד הנה היה בחזקת כשר. **היינו דכתיב יכיר.** לאשמועינן שנאמן לפסלו, אבל לרבנן דאמרי שאינו נאמן לפסלו אלא להורישו בנכסיו פי שנים למה לי קרא פשיטא דנאמן הוא במגו דהא אי בעי למיתן ליה כל נכסיה יהיב ליה. הילכך אע"ג דלא ידענין אם הוא בכור אם לאו כגון שבאו ממדינת הים, פשיטא דנאמן משום מגו. **לאחר מכן.** לאחר שהעיד דאין לו בתורת מתנה דאין יכול ליתן לו בתורת מתנה דאין אדם מקנה דבר שלא בא לידו. **כשהוא גוסס.** כתוב בספר התרומה [הלכות גיטין סימן קל] שר"ח פירש שאע"פ שהוא מדבר אינו יכול להקנותם במתנה, כיון שרוב גוססים למיתה הרי הוא חשוב כמת. וכתב בעל התרומה ומכאן מוכיח רבינו יואל כי גוסס אע"פ שמדבר בטוב וגם דעתו מיושבת עליו אינו יכול ליתן גט שחשוב כמת שכמו שאינו יכול להקנות במתנה אינו יכול ליתן גט. והא דתנן פ"ק [מ"ו] דאחלות [ובמס' שמחות הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו נוחל ומנחיל זקוק ליבם ופוטר, היינו דוקא מילי דאתי ממילא אבל עשייתו ומתנתו וגטו אינו כלום]*. (אדם מקנה וכו') ואע"פ שכתב הר"ם בערכין פ"א [הי"ג] הגוסס אין לו ערך ואין לו דמים הואיל ורוב הגוססים מתים הרי הוא כמת, ע"כ. לא רצה לומר שיהא כמת לכל דבר אלא לגבי הני מילי דוקא קאמר, דמ"[ם] לית ליה שאין אדם נותן בו פרוטה כמו שאין נותנין במת, ועוד נמי לית ליה דאינו יכול להעמידו לפני הכהן ולהעריכו, ואע"ג דא"ר יוחנן במי שאחזו [גיטין ע, ב] שאם אמר כתבו ותנו גט לאשתי ואחזו קורדייקוס לא יתנו עד וכו' (כדברירנא החם) דמדמי ליה לשוטה כדברירנא החם טעמא דהואיל והוא שוטה ומדבר אי שירת למיהבת ליה כשהוא שוטה הואיל ואמר כתבו ותנו כשהוא פקח, אתי למשרא למיתן גיטא כי אמר כתבו ותנו כשהוא שוטה דלא הוי גט כלל, משום הכי בהך אנפה פסיל ליה ר' יוחנן מדרבנן כדברירנא החם, אבל מדאורייתא הוי גיטא דהא אמר כתבו ותנו [כשהוא פקח, אבל גבי גוסס אם אמר כתבו ותנו] כשהוא חולה ולא נתנוהו [אלא] כשהוא גוסס ולא נפיק שום חורבא, שאם הוא מדבר יכול לעשות שליח עתה וגיטו גט, ואם אינו מדבר הרי עשאם שלוחים כשהוא מדבר והרי הוא עתה חי ולא נפיק מינה חורבא והוי גט כשר ואפילו מדרבנן. ובהדיא אמרינן בתוספתא [גיטין פ"ה א"א] היה צלוב ורמז ואמר כתבו גט לאשתי כותבים ונותנים כל זמן שיש בו נשמה. זהו עקר ובארנו בפרק כל הגט ובמי שאחזו. ואפילו רבי מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם בעי דבההיא שעתא שיבאו לידו יהיה בר נתינה ויכול לדבר וגוסס לאו בר נתינה. ונאמן אע"ג דלא מצי למיתן ליה, דאף על גב [דאמר] דנכסים שיפלו לי כשאהיה גוסס נתונים לך לאו כלום הוא אפילו לרבי מאיר. והאי דלא אמר לאחר שמת, דאפילו משום בכורה אינו נוטל דראוי הוא ואין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק, אבל גוסס הוא כחי לכל דבריו ונוחל ומנחיל. **מתני'.** אם שלו קדמו. אין לך לבטל שליחות גדול מזה. אם אין ידוע. איזה מהן קדם.

*ספר התרומה שם.

האי קרא רישא בכ"ג. פירוש דכתיב אלמנה לא יקחו וסיפא לכהן הדיוט דכתיב מזרע ישראל ולרשינן שנזרעו בתוליה ומיירי בכל הכהנים וקשה דמ"מ מזרע ישראל קאי נמי לכ"ג כמו לכהן הדיוט ונראה לפרש רישא בכ"ג דכתיב אלמנה לא יקחו כי אם בתולות והא ליתא אלא בכ"ג סיפא דקרא דכתיב והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו מכהן יקחו והיינו כהן הדיוט דוקא: **לא צריכא בנכסים דנפלו ליה כשהוא גוסס.** ופי' בקונטרס דאי לאו דהימניה קרא לאב להכירו משום מגו דאי בעי מיתב ליה מי לא יהיב ליה לא קא זכה בהו דאפי' ר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מודה באומר נכסים שיבואו לי כשאהיה גוסס נתונים לך דלא אמר כלום הואיל ובשעה שבאים לידו לאו בר מתנה הוא[א] דקסבר מתנה דגוסס לא מהניא אבל היכא דבא מעשה בכורה מהניא ולהכי נקט כשהוא גוסס ולא נקט בנכסים שנפלו לאחר מיתה דהא דלאו אפי' בתורת בכורה לא מהני ליה דיבוריה דאין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק והיינו דאי דכשמת עדיין לא היה מוחזק בהן אבל דאוריין לבא לו ורחמנא אמר בכל אשר ימצא לו ומשמע מתוך פירושו דנתיבה דגוסס אינה כלום וכמו כן יש מדקדקים[ב] דגוסס שרמז לכתוב גט לאשתו אין כותבין[ג] דגוסס אין מעשיו כלום וקשה דבמסכת שמחות (פ"ח) אמרינן הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו[ד] נדרו נדר והקדשו הקדש ומיהו הכא יש לדחות דהתם היינו דוקא בנדר והקדש[ד] דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט[ה] אבל בעלמא לא ומ"מ קשה דאמרי' בפ' מי שאחזו (גיטין דף ע:) שחט בו שיש לו רוב שיש ורמז ואמר כתבו ותנו גט לאשתי יכתבו ויתנו ואין לך גוסס גדול מזה שבולעי יומות ובפרק כל הגט (שם דף כח.) נמי אמרינן המביא גט ממדינת הים והיינו זקן או חולה נותנו בחזקת שהוא קיים ודייק בגמרא אמר רבא לא שנו אלא שהיינו בחזקת שהוא חולה אבל הכא היינו בחזקת שהוא גוסס לא יתנו דחיישינן שמא מת משמע הא אי ידענן בודאי שעדיין הוא גוסס נותנו בחזקת שהוא קיים והוי גט אלמא דגוסס כל דבריו קיימין[ה] לכן נ"ל דודאי גוסס דבריו קיימין והכא גבי מתנה היינו טעמא דמתנתו אינה כלום משום דמסתמא גוסס אינו יכול לדבר אבל אם היה מדבר פשיטא דדבריו קיימין והא דנקט גוסס ולא נקט חולה שנשתתק משום דמסתמא יתרפא[ו] ואז יהא בידו להקנות אבל גוסס אין רגילות שיתרפא[ז] וחולה נמי שנשתתק והרכין בראשו דבריו קיימין[ח]:

קידשה

האי קרא רישא בכ"ג. דכתיב אלמנה וגרושה לא יקחו כי אם בתולות והא ליתא אלא בכ"ג: **וסיפא בכהן הדיוט.** דקאמר בתולות מזרע בית ישראל והאלמנה אשר תהיה אלמנה מכהן יקחו וקס"ד דה"ק שהיא אלמנה ממיוחס הראוי להשיא לכהונה כדדרש ליה רבי יהודה ואלמנה שתהא מותרת לכהן לא משכחת לה אלא בכהן הדיוט והיכי מיפסק קרא ממילא: **ולכתב קרא הכי.** בתמיה דלא פריש ביה בהדיא דבגברא אחרינא בעי למישתעיי: **ושמואל שוכב בהיכל ה'.** חדא מילתא משמע ועל כרחך מפסקינן ליה ושמואל שוכב במקומו בבית משמר הלויים שהיו שומרים את הבית וכן תרגם יונתן בעזרת ביתו והיכל אחר קאי שהמעורה היתה בהיכל משכן שילה: **מכהן אין.** אם היתה אלמנת כהן תיפשא לכהן אלמנת ישראל לא בתמיה הרי לא חוזר כהן הדיוט על אלמנה: **משאר הכהנים יקחו.** לפרושי אתא דבכהן הדיוט קאי והכי קאמר והאלמנה אשר תהיה אלמנה אפילו מישראל משאר כהנים שאינו כהן גדול יקחו[ט] אותם: **מן המשיאין לכהונה.** אלמנת אדם שראוי להשיא בתו לכהונה יקחו למעוטי אלמנת גר ורבי יהודה לטעמיה דאמר לעיל דאיירי יחזקאל אסמכתא בעלמא גר זכר דכתיב מזרע בית ישראל כל זרע[ט] בהאי קרא אורי לן אסמכתא דפוסל אשה בביאתו: [מ] **ולא שאי אשה נושא בתו.** כגון גר שפירשתי לך כגר אי אתה נושא אלמנתו: **סילסול.** מעלה: **נשא.** בת גר וגיורת אין מוציאין מידו: **מתני' ממזר הוא.** שנולד לו ממזר כריתות: **אינו נאמן.** דקרוב הוא אצלו ואינו כשר להעיד עליו: **ואפילו שניהם.** [ט] האב והאם אומרים על עובר שבמעיה ממזר הוא שאינו מן הבעל אלא מאיש אחר אינן נאמנין וגמרא פריך מאי אפי' מאי רבותא דסיפא מדרישא: **רבי יהודה אומר** [מ] **נאמן.** אריש נמי פליג. בגמרא ליף טעמא: **גמ' לא מבעיא איסו.** האב אלא קים ליה אם ממנו נתעברה או מאחר: **לא מהימנא.** דלא מיפסל אלא בעדות גמורה: **ולא מיבעיא היכא דאיס ליה חזקה דכשרות.** כגון רישא שכבר יצא לאויר העולם ועד הנה הוחזק בחזקת כשר: **אינו נאמן.** אפסולא קיימי אבל לענין בכור לא פליגי: **צריך הכירה.** קרא לבכור הוא דאתא וכגון שבא ממדינת הים ולא הוחזק לנו בבכור אלא על פי אביו ופרכינן למאי הלכתא אשמעינן קרא דאביו נאמן עליו ליטול פי שנים פשיטא דנאמן ל"ל קרא: **מגו דאי בעי למיתב ליה.** כולהו נכסי יהיב ליה מהימן נמי למיתבינהו ניהליה בדיבורו בתורת בכורה: **לאחר מיכן.** לאחר שאמר לפניו בכור הוא נפלו לו והוא רוצה לילך לדרך רחוקה ומעיד עליו אשה יפלו נכסים של אב או אחד ממוריש[ים] לפניו בחיים יטול זה בהן חלק בכורה דלהכי אי לאו דאשמעינן קרא ליכא מיגו דאי בעי למיתבינהו דהשתא לא מצי יהיב דאין אדם מקנה דשלב"ל[ט] והשתא שקיל להו בתורת ירושה: **כשהוא גוסס.** לאחר שהעיד כך אהני ליה אשה יפלו לו נכסים כשהוא גוסס שיטול זה בהן חלק בכורה ואי לאו דהימניה קרא לאב להכירו משום מגו לא זכה בהן דמודה רבי מאיר באומר נכסים שיבואו לי כשאהיה גוסס נתונים לך שלא אמר כלום הואיל ובשעה שבאים לעולם לאו בר מתנה הוא. ולהכי נקט כשהוא גוסס ולא נקט לאחר מיתה דהכהו אפי' בתורת בכורה לא מהני ליה דבוריה דאין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק[ט] והיינו דאי אשה שכשמת עדיין לא היה מוחזק בהן אבל דאוריין לבא לו ורחמנא אמר (דברים כא) בכל אשר ימצא לו: **מתני' אם שלו קדמו קידושי קידושין.** דבטלה לשליחותיה דשליח: **ואם אינו ידוע.** אין ידוע איזה קדם: שניהם

תורה אור השלם

1. וְגַר אֲלֻהִים טָרֶם יְכַבֶּה נֵרוֹ וּשְׁמוּאֵל שֹׁכֵב בְּהֵיכַל יְיָ אֲשֶׁר שָׁם אֲרוֹן אֱלֹהִים:
שמואל א ג ג

2. וְאַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה לֹא יִקָּחוּ לָהֶם לָנָשִׁים כִּי אִם בְּתוּלֹת מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אַלְמָנָה מִכֹּהֵן יִקָּחוּ: יחזקאל מד כב

3. כִּי אֶת הַבְּכֹר בְּנֵי הַשְּׁנוּאָה יַכִּיר לָתֶת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכָל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ כִּי הוּא רֵאשִׁית אֹנוֹ לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה: דברים כא יז

מוסף רש"י

אין ישיבה בעזרה. שנאמר (דברים יח) לעמוד לשרת העומדים שם לפני ה' (יומא שם). ולא מלינו בה ישיבה כה. שם). ולאין כבוד שמים בכך, ואפילו מלאכי השרת אין להם שם ישיבה דכתיב (ישעיה ו) עומדים ממעל לו, (דניאל ז) קרבנם על חד מן קדמיא (סוטה מ:). אלא למלכי בית דוד. שמלינו בהם שם ישיבה שנאמר (שמואל ב ז) ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ויאמר מי אנכי ומי בית אבי וגו' (יומא כה.). שאלך להם המקום כבוד להראות שמלכותו שלמה (סוטה מ:). יכיר. את הבכור בן השנואה יכיר. יכירנו לאחרים. שאם אין ב"ד מכירים אותו, נאמן עליו אביו לומר זה בני בכור ליטול פי שנים (יבמות מז.). ר' יהודה קאמר לה, נאמן אדם לומר, ואע"פ שמחזיקין אחר בבכור (רשב"ם ב"ב קכז:). זה בן גרושה. וכהן מלא הוא (יבמות מז.). לאחר שגרשתיה אחזיקתיה וילדה לי זה, או שנשא אשה גרושה וסבור הוא מדמתיא יכיר, מה לי בכור מה לי לדבר אחר (רשב"ם ב"ב קכז.). בן חלוצה. מלא מדרגנן, גזורה אלוה אמו גרושה, ואע"ג דנפקא לן בינמות (כד.) מדכתיב ואשה גרושה, הא אמריגן התם דקרא אאמכתא בעלמא (רשב"ם ב"ב שם). **וחכמים** אומרים אינו נאמן. לא בבכור ולא בחלוץ וכגון שמחזיקין באחר שהוא בכור (שם).

המשך בסוף המסכת.

שניהם נותנים גט. אם בתת לישת לאחר: גמ' משום דגברא קים ליה ביוחסין. וכשמגלה מיוחסת[א] קידשה לו ביטול את השליח אבל אינתא דלא קים לה ביוחסין אימא אע"ג דקידשה עצמה לא ביטלה את השליח ולא סמכה על קידושיה דסברה דילמא שליח משכח מיוחס מזה: **לא איכפת ליה.** בבתו אם תגשה למיוחס כל דהו ולא בטלה לשליחות דשליח ואפילו מקדשה לגרוע והא דקדיש קדשה סבר דילמא לא משכח אבל לי' משכח לא בטליה: **וקידשה היא** [ב] **בעיר.** בו ביום: **והרי היא בוגרת.** בדקנוה לדעת אם יגלה מרשות האב להיות קדושיה קידושין ומגלתה בוגרת בו ביום: **הרי בוגרת לפנינו.** וקדושיה קידושין ולא של אביה: **חיישינן לקידושי שניהם.** שמא כשקידשה האב נערה היתה וקדמו קידושין: **אי נימא כאוך ששה.** חדשים שבין נערות לבגרות דאמרינן אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד. [ג] כשהגיעה סימני נערות היתה שוהה להיות בוגרת אלא ששה חדשים ופעמים שהיא ממהרת לבגור וסימניה מיכרים בדליה כדתנן במס' נדה (דף מז.) פגה בוחל ומגל: **בשלמא רב הרי בוגרת לפנינו.** הא כל אותן ששה חדשים בחזקת נערה היא עד שנכיר בסימני בגרותה וכי בדקנוה בפנים ואיתכתא בוגרת מי יימר [ד] דלפרא נמי בוגרת היא ודילמא השתא הוא דבגרה: **אלא לאחר ששה.** חדשים והא ודאי משמלאו לה ששה חדשים בגרה לה: **וכי תימא גליר הוא דליכא הא טפי איכא הא אלא מנלך קאמר** לא גרס[ה]. דמסיכא מיסק אדעתין למימר הכי מי קאמר אין בין נערות לבגרות פחות משלשה חדשים: **דקדיש ביומא דמשלים שיא.** אביה בבוקר והיא בערב והיום הזה היא בחזקת שתבגר: **מדהשתא בוגרת בלפרא נמי בוגרת.** שכל היום היא בחזקת שתביא: **על גביו.** בכליס שהטביל בו: **בין שהוא בראשון היחיד.** שספק טומאה טמא בו: **בין שנעשו ברה"כ.** שספק טומאה טהור בו: **טמאים.** דלאו ספק הוא אלא ודאי אלמא אמרינן כשעת מציאתן מחזקינן ליה מעיקרא הכא נמי נימא מדהשתא בוגרת בלפרא נמי בוגרת שכל היום היא בחזקת שתביא: **תרבי לריעותא.** טומא על חזקתו והכי חסר לפניך: **הכא.** גבי קידושי האב אדא לריעותא הוא דאיכא הרי בוגרת לפנינו אבל אם בתת לפנינו אבל אם בתת לא בחזקת בגרות ולאו חזקת בגרות ולא בגרות לית בה שהיום היא עשויה להשתנות: **היה בודק את החבית.** תמיד שלא תתמיך והניח אותה החבית להיות מפריש עליה והולך כלומר להיות סומך עליה בהפרשת תרומותיו כשבא לשתות מאה לוגין טבל במקום אחר אומר הרי שני לוגין בחבית פלונית תרומה על מאה לוגין הללו וכן עושה תדיר ואח"כ נמצאת חומץ ואין ידוע מאימתי החמיצה וכל תרומה שסמך עליה משהחמיצה לא תיקן דקסבר יין וחומץ שני מינין הן: **כל ג' ימים ודאי** גרסינן. ולא גרסינן הראשונים. אמוראי פליגי בה בב"ב (דף לו.) איכא למ"ד כל ג' ימים הראשונים שאחר הבדיקה שבדקה ומצאה יין הרי היא בחזקת יין ודאי וכל טבלים שתלה תרומתן בה באותן ג' ימים מתוקנים הן מכאן ואילך ספק והויא תרומה ליאסר לזרים ויחזור ויתרום דשמא כבר החמיצה ולא היתה תרומה ואיכא למ"ד כל ג' ימים שלפני בדיקה זו האחרונה שמצאה חומץ הרי היא בחזקת ודאי חומץ ואם עשאה באותן ג' ימים תרומה על מקום אחר אינה תרומה ומותרת לזרים אם יתקנה מטבלה ללא זו חומץ גמור בפחות מג' ימים וזו שנמצאת חומץ [ו] בידוע שלשה ימים יש שנתקלקלה: **מכאן ואילך.** מג' ולמפרע ספק והוי תרומה ליאסר לזרים ויחזור ויתרום: **מ"ש.** גבי מקוה דמחזקינן ליה בחסר משעה ראשונה שהנחנוהו בחזקת שלם דקתני כל טהרות שנעשו על גביו אפילו בתרומה הרבים טמאות אלמא לאו ספק הוא דאי ספק הוא הוה ליה למימר ברה"ר טהורות והאי מקוה על כרחיך בתחילתו השלימוהו בתרבעים סאה וקא מחזקינן ליה מהאי שעתא בחזקת חסר ולאו: **ומאי שנא.** גבי חבית דקתני מכאן ולהלן ספק ולא אמרינן משעתא [ז] דסליק ידיו מלבודקו החמיץ: **ור"ר חנינא** גרס: **ברה"י פונין.** כל ספק טומאה לר"ש ברה"י פונין דכמפרש טעמא בשמעתא קמייתא דנדה (דף ג.) דלא דמי לספק סוטה דהתם יש רגלים לדבר: **טבל למפרע.** זה שניתקן על ידי חבית זו דאמרינן מדהשתא החמיץ מעיקרא נמי חומץ וה"נ נימא מדהשתא בוגרת בלפרא נמי בוגרת: **נימא כאנאי.** הא דרב ושמואל:

מי

שניהם נותנים גט ואם רצו אחד נותן גט ואחד כונס [ח] וכן [א] האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה וקדשה את עצמה אם שלה קדמו קדושיה קידושין ואם של שלוחה קדמו קידושיו קידושין ואם אינן יודעין שניהם נותנים לה גט ואם רצו אחד נותן לה גט ואחד כונס:

**גמ' וצריכא דאי אשמעינן גבי דידה משום דגברא קים ליה ביוחסין אבל איתתא דלא קים לה ביוחסין אימא לא ניהוו קידושיה קידושין ואי אשמעינן גבי דידה משום דאיתתא דייקא ומינסבא אבל איהו אימא לא איכפת ליה צריכא איתמר קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת רב אמר [ב] הרי היא בוגרת לפנינו ושמואל אמר חיישינן לקידושי שניהם אימת אילימא בתוך ששה בהא נימא רב הרי היא בוגרת לפנינו [ג] השתא הוא דבגרה אלא לאחר ששה בהא נימא שמואל חיישינן לקידושי שניהם [ד] והא אמר שמואל [ה] אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד לא צריכא דקדיש בההוא יומא דמשלים ששה רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו מדהשתא בוגרת בצפרא נמי בוגרת ושמואל אמר השתא הוא דאייתי סימנים ושמואל מאי שנא ממקוה [ו] דתנן [ז] המקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות שאני התם דאיכא למימר העמד טמא על חזקתו ואימר לא טבל אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימר לא חסר הרי חסר לפניך הכא נמי הרי בוגרת לפניך השתא הוא דבגרה התם נמי השתא הוא דחסר התם תרתי לריעותא הכא חדא לריעותא ושמואל מאי שנא מחבית [ח] דתניא [ט] היה בודק את החבית להפריש עליה תרומה והולך ואחר כך נמצאת חומץ כל ג' ימים ודאי מיכן ואילך ספק ורמינן חבית אמקוה מ"ש דהכא ודאי ומ"ש דהכא ספק ואמר רב חנינא מסוריא מאן תנא חבית רבי שמעון היא דגבי מקוה נמי ספיקא משוי[י] דתניא [יא] כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות ורבי שמעון אומר ברשות הרבים טהורות ברשות היחיד תולין אבל לרבנן טבל למפרע שאני התם דאיכא למימר העמד טבל על חזקתו ואימר לא ניתקן אדרבה העמד יין על חזקתו ואימר לא החמיץ הרי החמיץ לפניך הכא נמי הרי היא בוגרת לפנינו השתא הוא דבגרה [יב] (הכא) נמי השתא הוא דאחמיץ התם תרתי לריעותא הכא חדא לריעותא הוא דאיכא נימא כתנאי

מי

קידשה אביה בדרך בו' וקידשה עצמה וכו'. וא"ת אמאי איפליגו רב ושמואל בכה"ג נפלגו בקידשה אביה גרידא[א] כמה דפירש דפליגי בקידשה אביה ואחר כך קידשה היא עצמה וי"ל דודאי לא פליגי בקידשה אביה לחוד דבהיא דודה שמואל דאיכא מקודשת דאמרינן העמד אשה אחזקת פנויה כמו שהיתה קודם שקידשה והרי היא בוגרת לפנינו [ב] ואין קידושי האב קידושין אבל עתה שקדשה אף היא עצמה ליכא חזקה דפנויה דממה נפשך אשת איש היא או משוס קידושי אביה או משוס קידושי דידה וליכא האי סברא ומשוס הכי פליג שמואל:

[אילימא בתוך ששה וכו'. ממוך פי' רש"י משמע דבדקוה בתוך ו' ומצאוה בוגרת ומש"ה פריך בהא לימא וכו' ואין נראה דלעולם לא תמהר לבגור תוך ו' אלא מייתי דבאה לפנינו אחר ששה ול"ג השתא הוא דבגרה. מ"ר):

ושמואל מ"ש ממקוה. ואם תאמר לרב נמי תקשי דע"כ לא קאמר רב דמלפרא נמי בוגרת הויא אלא משום דליכא חזקה דנערות כדפי' בקונטרס אבל אי הויא חזקה דנערות מודה רב דאוקמא אחזקתה והכי נמי גבי מקוה איכא חזקה דשלם וי"ל דלרב נמי קשה ונקט שמואל משום דפריך ליה בהדיא טפי[ג]:

כל ג' ימים ודאי. ל"ג הראשונים דהא פליגי בה אמוראי (בב"ב דף לו.) דאיכא למ"ד ג' ימים הראשונים ודאי יין מכאן ואילך ספק ואיכא למ"ד ג' ימים האחרונים ספק ואיכא למ"ד דג' ימים הראשונים ודאי יין וג' ימים האחרונים ספק:

[אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימר **לא חסר.** לשון אדרבה קשה הכל"ל לאומרא ומיהו הכא איכא לפרושי[ד] היכי שרפין עלה קדשים אבל גבי יין לקמן אין שייך לישב כך[ד]. מ"ר):

והן

צ א מי"ר פ"ט מהלכות איסורי מלכה ד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לו סעיף ז:

צא ב (מיי' פ"ג שם הל' יד) [עי' מ"מ וכ"מ] סמג שם טוש"ע אה"ע סימן לו סעיף ה:

ג [טוש"ע שם סעי' ו]:

צב ד מיי' שם פ"ב הל' ג שו"ע י"ד סימן רלד סעי' ג בהג"ה:

צג ה מיי' פ"א מהלכות מקוואות הל' ו שו"ע י"ד סימן רמ סעיף עח:

צד ו מיי' פ"ה מהל' תרומות הלכה כד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה משום דנגבא כו' מיוחסת ל"ל מיוחס זה וכ"ה בלשון הרע"ב במשניות:

מוסף תוספות

א. ובלא קידשה עצמה כלל. תר"ס. **ב.** ואיכא תרתי לריעותא וכו'. ולקמן מודה דאי איכא תרתי לריעותא לא חיישינן כמו גבי מקוה וחבית. **סט. ג.** דחומרא דאתי לידי קולא הוא ששורפין תרומה וקדשים. **תוס' עוץ. ד.** בתוס' עוץ ורבי"ר מילו. גבי חבית נמי אתי לידי קולא דאימור נתקן ואתי לאפרושי מן החיוב על הפטור.

תוס' ר"י הזקן

נותנים גט. אם באת להנשא לאחר. **ואם רצו** וכו'. ומיירי שהם רחוקים, **ה)** אבל הם קרובים כגון שני אחים או אב ובנו (מאי) שניהם נותנים גט. **גמ'. בעיר.** בו ביום. **והרי היא בוגרת.** פר"ש בדקנוה מיד לדעת אם היא ברשות עצמה לקבל קדושיה ומצאנוה בוגרת. **הרי בוגרת לפנינו.** (ואין קדושיה) [וקדושיה] קדושין ואין חוששין לקדושי אביה. **אימת** וכו'. כלומר האי הרי היא בוגרת דקאמרת ד"ל שבדקנוה עתה שהביאה סימני בגרות וקסברי תרוייהו דהאי איהו סימניה דתנן פרק יוצא דופן [נדה מז, א] אצמל קאי ומסימני בגרות קאמר כלומר איזהו אות הבוגרת. באיזה זמן נעשו קדושין אלו ובדקנוה והביאה סימני בגרות. **אלימא** בתוך **ו' חדשים.** שבין נערות לבגרות. **בהא קאמר רב** וכו'. כדפרישנא לעיל לפיר"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מוסף רש"י

אין בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד. משמכיא שתי שערות הוא נערה בתוקן שתביא משתים עשרה שנה וכלפה ומשתכיפה עד שתבגור שלשה חדשים ותו לא (כתובות לט.). מקרה שנמדד. שהיה בחזקת שלם ונמדד לאחר זמן ונמצא חסר (גיטין לא:). כל טהרות שנעשו על גביו. כל תרומות וטהרות שנשתמשו בהן בכלים ואוכלים שטבלו מטומאתן בתוכו מקום מעולם (שם). טהרות שנשתמשו בכלים שטבלו בו (נדה ב:). בין ברשות היחיד. בין שהמקוה ברשות היחיד, דקי"ל ספק טומאה ברשות היחיד פקיקו טמא (גיטין לא:). בין ברשות הרבים. בין שהמקוה עומד ברשות הרבים, דקי"ל ספק טומאה ברה"ר פקיקו טהור, הכא טמא, דלאו ספק הוא אלא ודאי כדמפרש טעמא לקמן בשמעתין (נדה ב:) דכי אמרינן ספק טומאה ברה"ר טהור היינו ספק נגע ספק לא נגע, דאיכא למימר לא נגע, אבל זה שהיה טמא ודאי ואתה בא לטהרו בטבילה ספק, אל תטהרנו מספק (גיטין לא:). **היה בודק את החבית.** טומאה אם היא בחזקתה אלא הממלה (נדה ב:). נטל הימנה מעט והפרש ממנו תרומה ומעשר ואתה הימנו לדע אם היין העומד בחבית טוב ויאתה או ימכור משאר חביותיו מידי יום יום ויפרש מזה החבית לתרומה ולמעשרות תחתיהן, היום מפרש מעט לפי מה שימכור משאר חביותיו ולמחר מעט ואומר הרי תרומה ומעשר של זה שאני מוכר ושותה בשותה חבית ולפיכך בודק, דאין מפרשין מן המומן על היין דשני מינין הן אליבא דרבי בפרק המוכר את הספינה (פד:) אבל לרבנן לכתחילה אין מפרשין ואם עשה עשוי (רשב"ם ב"ב צו:). **להיות מפריש עליה.** לומר להיות סומך עליה והולך ושותה שאר חביות ומתן עיניו בזה להפרש ממנה עליהם לאחר זמן, שהתרומה ניטלת בתחשבה (נדה ב:). **ואחר כך נמצאת חומץ.** לשוף חומץ או ב' חדשים (רשב"ם ב"ב שם). **כל ג' ימים ודאי.** פליגתא דר' יוחנן ור' יהושע בן לוי בב"ב בפ' המוכר פירות (לו.) ר' יוחנן אמר כל ג' ימים לאחר בדיקה ראשונה שמצאה בחזקתה ולאו יין ואם אמר בתוך ג' ימים הרי זו תרומה על אלו שמוכיס לה כולם מתוקנות, מכאן ואילך ספק ותרומה היא ויחזור ויתרום, וריב"ל אומר כל ג' ימים קודם בדיקה אחרונה שנמצאת חומץ ולאו חומץ, דכיון דעכשיו חומץ גמור הוא ולאו אין פחות מג' ימים שהחמיל להחמץ, ואם עשאו בתוך אותן ג' ימים תרומה על מקום אחר אינו תרומה אלא אם הספינה (פד:) יין וחומץ שני מינין הן, ולאו לרבנן הא ק"ל תרס מן הרעה על היפה תרומתו תרומה, מכאן ואילך למפרע ספק והויא זו תרומה ויחזור ויתרום, אלמא אין לומר מספקינן ריעותא למפרע (נדה ב:). ורמינן **חבית** אמקוה. דהא תרוייהו איכא תרתי לריעותא (שם). **מאי שנא.** במקוה דמחזקינן למפרע טומאת ודאי ומאי שנא בחבית דקאמר ספק (שם).

[**והן אין מוציאין מידו בלא ראיה.** וא"ת כיון דתנא דהוא מוליא מידם אפילו הוחזקו בהם בלא ראיה כ"ש דאין מוליאין מידו וי"ל דהא קמ"ל דבראיה מיהא מוליאין דה"א כיון דלא כתב כדמהלך על רגלוהי כו' [1] אפילו בראיה לא מפקי כו' [2]. ת"ק]: **מי איבא למימר העמד הגוף על חזקתו.** פי' ותיהוי נערה יותא דמשלים שית הרי היום עשויה להשתנות וא"כ אין בה חזקה דנערות ולא חזקה דבגרות וכ"ש פי' דרגילות הן לבא בנקר ואין שייך חזקה דנערות: **אלא הכא מי מפקא נפשה מחזקה.** אי מספקינן לה בנערות הרי היום אין לה חזקה משום דבר לא מנערות ולא מבגרות שהרי היום עשויה להשתנות:

במכחשתו. פי' בקונטרס שמכחשת אביה ואומרת בגרתי מאתמול ולא דק דהא ביומא דמשלים שית איירי [3]: **ואי ס"ד לא פליגי אמאי קפיד.** כי עביד רב יוסף בר מנשיא עובדא במכחשתו דהא שמואל נמי מודה לרב דאיכא מקודשת אלא ש"מ דפליגי מיהא באין מכחשתו דרב נמי דקאמר מילתיה דאיכא מקודשת באין מכחשתו ורב יוסף עבד עובדא כוותיה [4] ואית ספרים דגרסי ולמא כי עבד רב יוסף באין מכחשתו ולפיכך כעס שמואל דאפילו רב נמי מודה לשמואל דמיישינן ולריך גנו מספק ורב יוסף עבד עובדא דלא כחד ולא נהילא דהא מתוך ליצנא דגמרא משמע דלכל הפחות כרב עביד כדקאמר עבד עובדא כרב:

והילכתא כוותיה דרב. ואף על גב דבכולי גמרא קי"ל (בכורות דף מט:) דהילכתא כוותיה דרב באיסורי [5] הוצרך לפסוק כאן הלכה כמותו משום דאיכא אמוראי דפסקי כשמואל [6]: **מביא ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה.** פי' בקונטרס שהאשה היתה נבדקת כבר בד' אמהות קודם שהוליכה למדינת הים ובגמ' מוקי בכרוכין אחריה וא"ת מאי קמ"ל מתני' דאין לריך להביא ראיה על האשה פשיטא דכיון דנבדקת כבר דשוב אין לריך להביא ראיה ועוד קשה אמאי אילטריך לחזור ולמיתני הא תני ליה בריש לכן פר"י אין לריך להביא ראיה על הבנים שהן שלו דלא אמרינן שלקחה האשה איש אחר במדינת הים ולא על האשה [7] שיהיו בניה דכיון דכרוכין אחריה מתה מביא ראיה על הבנים [8] פי' [9] שהבנים שלו מן האשה שמתה אבל אינו מביא ראיה שהם מן האשה שהלכה עמו למדינת הים דילמא בה שהיא מיוחסת שהרי כבר בדקנוה אלא מאחר שהביא ראיה שהבנים הם מאשתו שמתה במדינת הים אין לריך תו להביא ראיה שאותה אשה היתה מיוחסת דאין לחוש שלקח אשה אחרת שם והוליד ממנה אלו בנים דמסתמא מאשתו שהוליא מכאן הם מאחר שלא שמענו שנשא שם אשה אחרת והאשה שהוליא מכאן כבר בדקנוה קודם שהלכה למדינת הים [10]: לא

[1] מי מוציא מיד מי [2] הוא מוציא מידם בלא ראיה והן אין מוציאים מידו בלא ראיה דברי ר' יעקב רבי נתן אומר אם בריא הוא עליו להביא ראיה שהיה שכיב מרע ואם שכיב מרע הוא עליהם להביא ראיה שבריא היה נימא רב דאמר כרבי נתן ושמואל דאמר כר' יעקב אמר לך רב אנא דאמרי אפילו כרבי יעקב עד כאן לא קאמר ר' יעקב התם דאיכא למימר העמד ממון על חזקתו אבל הכא מי נימא העמד גוף על חזקתו ושמואל אמר אנא דאמרי אפילו לרבי נתן עד כאן לא קאמר רבי נתן התם [3] דכולי עלמא בחזקת בריאים קיימי מאן דקא מפיק נפשיה מחזקה הוי עליה לאיתויי ראיה אבל הכא מי קא מפקא נפשה מחזקה דקמיה נימא כהני תנאי קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת תנא חדא הרי היא בוגרת לפנינו ותניא אידך חיישינן לקידושי שניהם מאי לאו חד כרב וחד כשמואל לא אידי ואידי כשמואל [4] כאן במכחשתו כאן בשאין מכחשתו ונימא מדמתניתא לא פליגי אמוראי נמי לא פליגי ותסברא הא רב יוסף בריה דרב מנשיא מדוויל עבד עובדא כוותיה דרב ואיקפיד שמואל ואמר כ"ע כיילי ליה בקבא זוטא והאי מדרבנן כיילי ליה בקבא רבה ואי סלקא דעתך לא פליגי אמאי קא מקפיד [5] דילמא כי עבד עובדא במכחשתו אמר ליה מר זוטרא לרב אשי הכי אמר אמימר הילכתא כוותיה דשמואל ורב אשי אמר הילכתא כוותיה דרב והילכתא כוותיה דרב: **מתני'** [6] מי שיצא הוא ואשתו למד"ה ובא הוא ואשתו ובניו ואמר אשה שיצאת עמי למדינת הים הרי היא זו ואלו בניה אין צריך להביא ראיה לא על האשה ולא על הבנים מתה ואלו בניה מביא ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה אשה נשאתי במדינת הים הרי היא זו ואלו בניה מביא ראיה על האשה ואין צריך להביא ראיה על הבנים מתה ואלו בניה צריך להביא ראיה על האשה ועל הבנים: **גמ'** אמר רבה בר רב הונא [7] וכולן בכרוכים אחריה תנן רבנן [8] אשה נשאתי במדינת הים מביא ראיה על האשה וא"צ להביא ראיה על הבנים ומביא ראיה על הגדולים ואין צריך להביא ראיה על הקטנים במה דברים אמורים באשה אחת אבל בשתי נשים מביא ראיה על האשה ועל הבנים על הגדולים ועל הקטנים אמר ריש לקיש לא מי מוליא מיד מי. הכותב נכסיו לאחרים ולא שייר כלום דקי"ל (כ"ב דף קמו:) בשכיב מרע שאין מתנתו מתנה אם עמד דגלי דעתיה מדלא שייר מידי דמלוה מחמת מיתה היה ואם בריא היה מתנתו מתנה ועכשיו הוא אומר שכיב מרע הייתי והן אומרים בריא היה מי מוליא נכסים מיד מי: **הוא מוליא מידם.** אם עמדו והחזיקו בנכסים ואין צריך להביא ראיה שהיה שכ"מ ואפילו הוא בריא עכשיו בשעת חזרה לא אמרינן מדהשתא בריא מעיקרא בשעת מתנה נמי בריא: **רבי נתן אומר אם בריא הוא.** עכשיו בשעת חזרה עליו להביא ראיה ואי לא מייתי מחזקינן ליה כי השתא והיינו כרבי: **ושמואל דאמר כרבי יעקב.** דלא אזיל בתר השתא אלא אמרינן שמא בשעת מתנה שכיב מרע היה: **הסס כו'.** וכיון דספיקא הוא אמרינן העמד ממון על חזקה שהיה מוחזק בה קודם מתנה זו שהיה ספק: **מי איכא למימר העמד הגוף על חזקתו.** ותהוי נערה. יומא דמשלם שית אין [9] בה לא חזקת נערות ולא חזקת בגרות שהיום היא עומדת להשתנות: **מי מפקא נפשה מחזקה.** כלומר כי מספקינן לה בנערה מי מפקינן לה [10] מחזקת הרבה נערות ביום משלם שית: **במכחשתו.** [1] והא דקתני הרי היא בוגרת לפנינו במכחשתו לאביה לומר כבר בגרתי מאתמול: **כולי עלמא כיילי לה.** קפידא הוא דקפיד עליה ואמר לכל תלמידים נמדלה חכמה בקב קטן שירלאים לסמוך על חכמתם ולהתיר ספק אשת איש: **והאי מדרבנן כיילי ליה.** חכמה בקבא רבה שפכו לו חכמה יתירה וסומך על ביצתו להתיר ספק ולומר מדהשתא בוגרת בלפרא נמי בוגרת: **אמאי קפיד.** הא רב במכחשתו קאמר והאי דעבד עובדא כוותיה במכחשתו עבד אלא באין מכחשתו פליגי והאי בשאין מכחשתו עבד עובדא: **מתני' אינו צריך להביא ראיה לא על האשה.** שהיא מיוחסת שכבר [2] בדקוה כשנשאה: **ולא על הבנים.** דדמוקי בגמרא בקטנים וכרוכים אחריה דבחזקת אמן הן ואין צריכים [3] לייחס ע"י עדים: **מביא ראיה על הבנים.** שהיו בני אותה אשה: **ואין צריך להביא ראיה על האשה.** שהיתה מיוחסת לפי שכבר [4] בדקו אחריה כשנשאה כאן: **מביא ראיה על האשה.** שהיא מיוחסת ואינו מביא ראיה על הבנים שהרי כרוכין אחריה: **מפי ואלו בניה.** שאין כאן שום הוכחה מביא ראיה על האשה שהיא מיוחסת ועל הבנים שמאותה אשה היו: **גמ' ורולן.** דקתני מתניתין א"ל להביא ראיה על הבנים: **בכרוכין אחריה.** נדבקין אלנה: **א"ר נשאתי אשה במדינת הים מביא ראיה על האשה וא"ל להביא ראיה על הבנים.** ומסיים ואזיל בלאו בנים אמרו בקטנים ולא בגדולים דאם הביא ראיה על הגדולים שאין כרוכין אחר האם אין מביא ראיה על הקטנים: **נשאתי אחת.** שאמר אשה אחת ואלו בניה שלי זו מביא ראיה שהיא מיוחסת ואפילו כרוכין אחריה דשמא בניה של מברתה היו וגדלתן: לא

[1] ב"ב דף קנג:, [2] [בכתי"י נוסף: אלא. וכ"ה בתוס' ב"ב קנג ע"ב ד"ה רבי נתן, וע"ש עוד], [3] כן הגי' רש"ל אבל רש"א מוחק תיבת דילמא וכן בתוס' ד"ה ומי פ"ד יש להגיה בדביהם ולילא למימר דהכ יוסף עבד עובדא בלאו מכחשתו ולפיכך כעס וכו', [4] [בדפו"ר: בו], [5] [בדפו"ר: מחזקה], [6] [בדפו"ר: הא], [7] [בכתי"י שבריר"ף וכר"ן: בדקה], [8] [בכתי"י שבריר"ף וכר"ן: ליתמן], [9] [בכתי"י שבריר"ף וכר"ן: בדק], [10] [עי' ב"ב קנד ע"א], [1] [מבאן עד ולפיכך ליתא בדפו"ר ונוסף ע"פ רש"ל, ע"ש ומהרש"א], [2] [בכתי"י מיומן יח: שהוא בניה כיון], [3] פי' שהם מן האשה שהלכה כו' ולא כרש"ל שהבנים פי' שהבנים שלו מן האשה שמתה כו'. רש"ל, [4] [מבאן עד שהם מן וכו' ליתא בדפו"ר ונוסף ע"פ רש"ל ע"ש ומהרש"א], [5] [עי' תי"טן], [6] [לעיל עו ע"ב],

מוסף תוספות

א. ולא אמרינן גלי דעתיה דלא גמר ומקני כיון שלא רצה לכתוב השטר כדמהלך על רגלוהי בשוקא כמו שכתוב בשאר שטרות של בריאים. תי"פ. ב. [אלא] במכחשתו לומר קים לה שהיתה בוגרת בצפרא. שם. ג. והכא איסורא הוא. ריטב"א. ד. דאמימר פסק כשמואל וכיון דהוה פלוגתא דאמימר ורב אשי פסק תלמודא כרב וכרב אשי. שם. ה. שהם בניו, וא"צ להביא ראיה על האשה כלומר א"צ להביא ראיה שהם מאשתו שהלכה עמו למדה"י, דאין לחוש וכו'. תוס' הש"ש.

עין משפט נר מצוה

צה א מיי' פ"ט מהל' זקייה הלכה כב טוש"ע ח"מ סימן רנא סעיף ב בהג"ה:
צו ב טוש"ע אה"ע סי' לו סעיף ה:
צז ג ד ה מיי' פ"כ מהל' איסורי ביאה הלכה ו ז סמג לאוין קכב טור אה"ע סימן ג:

תוס' ר"י הזקן

כאן במכחישתו וכו'. שהיא אומרת שמן הבוקר הביאה אלו הסימני בגרות. ומיהו לשמואל אם לא מצאנו לה סימנים אחר שנתקדשה אין חוששים לקדושיה כל עיקר עד שתביא סימנים (ר' חדשים עד שיצאו). וקא בעי דנימא נמי דאמוראי לא פליגי ואפילו רב מודה שיש לבוגרת סימנים ואיזו סימניה אצמל קאי והאי דקאמר הרי היא בוגרת לפנינו כלומר ואין חוששים לקדושי אביה איירי במכחישתו. **ותסברא וכו'.** אלא כי עבד איהו עובדא דלא הוה בהו הכחשה כלל שלא בדקוה כלל אלא דעבדי בהו עובדא דרב שמתחלת תשלום הששה חדשים יש לה דין בוגרת ואין סימנים אחרים לבוגרת כל עיקר וזה עיקר הפירוש. **מתני'. לא על האשה.** שהיא מיוחסת פר"ש שכבר בדקוה אותה כשנשאה, ולהאי פירושא מתני' ר"מ היא. **ע)** ולא היא דאפילו כל המשפחות בחזקת כשרות עומדת כדאמרי רבנן וזאת האשה שנשא כאן ידענו משפחתה ובחזקת כשרות עומדת, אבל כשנשא אשה במדינת הים אין אנו יודעים משפחתה ואין לאשה חזקת כשרות, הילכך להשיא הבנים צריך ראיה אבל להאכילו בתרומה האב נאמן כדאיתא בהאשה שנתארמלה (כתובות כה. ב). ומתני' מפרשא בכהן שיצא להחזיק הבנים בכהנים או בישראל מיוחס להחזיק הבנים שיהיו ראוים לסנהדרין. וכ"כ הר"ם באיסורי ביאה פ"כ (ה"ו). **ולא על הבנים.** דמיירי בקטנים וכרוכים אחריה דודאי מאותה אשה הם. **על הבנים.** שהם מבני אותה אשה. **מביא ראיה.** בעדים על האשה שהיא מיוחסת שהרי לא נשאה כאן ואין אנו יודעין, אבל לא על הבנים שהם כרוכים אחריה. **גמ'. באשה אחת.** שאמר אשה אחת נשאתי. **[בשתי נשים].** פר"ש אבל שתי נשים נשאתי ומתה האחת. והר"ם [שם ה"ו, עיי"ש] פירש אפילו שתיהן קיימות והביא ראיה על האחת והבנים כרוכים אחריה צריך להביא ראיה על בניה.* ואלו בנים של זו מביא ראיה שהיא מיוחסת ועל הבנים שהם שלה ואפילו על הקטנים שהם כרוכים אחריה.

*נראה שמכאן הוא המשך לשון רש"י, ועי' רמב"ם שם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לא שנו דסמכינן אכרוכין אלא לקדשי הגבול [1] אם כהן הוא אוכלים בקדשי הגבול משכיח רמיה על אשה זו שהיא כשירה לכהונה סומכין על הנשים הכרוכין אחריה לומר בניה הן ואינן מלין: **אבל ליוחסין.** אם יש בהן בנות אינן נישאות לכהנים עד שיביאו ראיה שהן בנותיה של זו: **ור' יוחנן אמר אפילו ליוחסין.**

סמכינן אחזקה שהן כרוכין אחריה: **ואזדא רבי יוחנן לטעמיה.** דאמר סמכינן אחזקה שהוחזקו ליכרך אצלה בחזקת שהיא [2] אמו אפילו לענין דיני נפשות ליסקל וליישרף זה על זה כדלקמן וכ"ש ליוחסין להכשר כהונה: **מלקין על החזקות.** על דבר שאנו מחזיקים [3] כן ואפילו אין עדות בדבר: **שורפים ומוקלין לו'.** כדמפרש להו ואזיל: **ואין שורפין תרומה על החזקות.** דבר שהוא טמא ממוך חזקה ולא ממוך שהוא [4] ראיה וגנא בתרומה כגון תינוק שהוא שתמא מוחזק טמא שמחפש באשפה שיש שם נבילות ושרצים וגנא בתרומה אין שורפין אלא מולין כדמפרש טעמא כדאמרינן העמד עיסה על חזקת טהרה ואילו הוא ממיעוט תינוקות (הוא) שלא טיפח: **הוחזקה נדה בשכינותיה.** שראו שכינותיה שהיא היום היתה מלובשת בגדי נדותה: **אין ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית.** בחזקת שהיא אשתו ואלו בניהם ואין אלו מכירין בהם בעדות גמורה: **נפקלין זה על זה.** אם בא הכן על האשה נסקל הבן עליה משום בא על אמו והיא עליו: **ונשרפין זה על זה.** אם בא האיש על הבת בתו בשריפה: **ותינוק מורכב על כתיפה והגדילו.** בחזקת בנה: **ובלא בידו.** בידוע שנטל מן העיסה: **לטפח.** בשרצים ונבלות שבאשפה: **סמוך מיעוטא.** דאין מטפחים לחזקה דעיסה ואיתרע רובא דמטפחין דלר' מאיר לא בטיל מעוטא לגמרי דשמעינן ליה (נדה דף נב.) דחיישי למיעוטא הילכך במקומו עומד וכי משכח מידי לאיסטרופי בהדיה מצטרף: **מיעוטא דמאן דליפיה דמי.** דבטיל ליה לגבי רובא ורבנן לטעמייהו דלא חיישי למיעוטא (שם): **זו היא ששורפין עליה את התרומה.** (ג) חזקה ששורפין עליה את התרומה חזקת תינוקות ד) שמחזיקין לטפח שורפין עליה תרומה דהאי מטמאין דקאמרי רבנן לשרוף קאמרי: **אין זו חזקה ששורפין לו'.** וכי אמרי רבנן לתלות קאמרי: **ארלים.** לב הדומה לאפרדע הלב טמא והאפרדע טהור: **מטפלים שם.** ה) עושים נפולין נפולין חתיכות חתיכות: **ומצאו חתיכות בעיסה.** ואין ידוע אם של ארלים או של אפרדעים: **אם רוב ארלים.** אם הבית מוחזק להיות ארלים מצוים שם יותר מאפרדעים טמא אף לישרף לחזקה ורובא דאיתיה קמן הוא אבל ההיא דתינוק רובא דליתיה קמן הוא: **כותיה דר' יוחנן.** דאמר מטמאין דרבנן לתלות: **כמי שיש דעת לישאל.** וקי"ל (נדה דף ד:) ברה"י ספיקו טמא דבדבר שאין בו דעת לישאל קי"ל (שם) דאפילו ברה"י ספיקו טהור:

נקורים

לא שנו אלא בקדשי הגבול אבל ביוחסין לא ורבי יוחנן אמר אפילו [א]ביוחסין ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן [ב]מלקין על החזקות סוקלין ושורפין על החזקות ואין שורפין תרומה על החזקות מלקין על החזקות כרב יהודה [ג]דאמר רב יהודה [ד]הוחזקה נדה בשכינותיה בעלה לוקה עליה משום נדה סוקלין ושורפין על החזקות כדרבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית נסקלין זה על זה ונשרפין זה על זה א"ר שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא [ה]מעשה באשה שבאת לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה והגדילתו ובא עליה והביאום לבית דין וסקלום לא מפני שבנה ודאי אלא מפני שכרוך אחריה ואין שורפין תרומה על החזקות דאמר ר' שמעון בן לקיש שורפין על החזקות ור' יוחנן אומר אין שורפין ואזדו לטעמייהו [ו]דתנן תינוק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו ר"מ מטהר וחכמים [ה]מטמאין מפני שדרכו של תינוק לטפח והוינן בה מאי טעמיה דר"מ קסבר רוב תינוקות מטפחין ומיעוט אין מטפחין ועיסה בחזקת טהרה עומדת [ז]וסמוך מיעוטא לחזקה איתרע ליה רובא ורבנן מיעוטא כמאן דליתא דמי רובא וחזקה [ח] רובא עדיף [ט]אר"ל משום רבי אושעיא זו היא [י] ששורפין עליה את התרומה ר' יוחנן אמר אין זו חזקה ששורפין עליה תרומה אלא איזו חזקה לרבי יוחנן ששורפין עליה את התרומה [יא]כדתנן [יב]עיסה בתוך הבית ושרצים וצפרדעים מטפלין שם ונמצאו חתיכות בעיסה אם רוב שרצים טמאה אם רוב צפרדעים טהורה תניא כותיה דרבי יוחנן שני דברים אין בהם דעת לישאל ועשאום חכמים כמה שיש בהם דעת לישאל תינוק ועוד אחרת תינוק הא דאמרן ועוד אחרת מאי היא [יג]עיסה בתוך הבית ותרנגולים ומשקים שם ונמצאו

נקורים

לא שנו אלא בקדשי הגבול. לפי' רש"י הא דאמרינן דמהני כרוכין היינו דוקא לתרומה אשה הוא כהן והביא ראיה על האשה אין צריך להביא ראיה על הבנים להאכילן בתרומה וקשה דמשמע דמכל מקום צריך שיהו כרוכין להאכילן בתרומה ובפרק האשה שנתארמלה (כתובות דף כה:) אמרינן התומר בני זה וכהן הוא נאמן להאכילו בתרומה ואינו נאמן להשיאו אשה (ג) אלמא לא בעינן שיהו כרוכין אחריה ויש לומר דרב [ד] תנא הוא ופליג ורבינו תם פירש דרב סבר [א] כמאן דאמר (שם כד:) אין מעלין מתרומה ליוחסין ולכך נאמן להאכילו תרומה כיון דבידו הוא [ב] ומתני' דהכא סבירא כמאן דאמר (שם) מעלין מתרומה ליוחסין והכא הכי פירושו לא שנו אלא בקדשי הגבול פירוש בכל דבר קדושה כגון לתרומה ולגשיאת כפיס ולהשיאו אשה [ב] אבל ליוחסין לא כלומר [ג] לסקול על ידו דקאמר [ד] זה הבן חו"ו אמו והבן בא עליה לא מהימן והיינו דקאמר ואזדא רבי יוחנן לטעמיה דאמר סוקלין ושורפים על החזקות ולפירוש הקונטרס אבל ליוחסין כגון להיות משמש בנו על גבי המזבח לא מהימן לריך לומר דהכי מיימי דאיה סוקלין ושורפין על החזקות וכל שכן דנאמן ליוחסין [ה]:

שדרכו של תינוק לטפח. פירש בקונטרס לטפח באשפה וא"ת כיון שהתינוק אינו ולאי טמא אם כן אמאי נקט תינוק שנמצא בצד העיסה לינקוט שנגע בעיסה ועוד קשה דאמרינן בתוספתא (דטהרות פ"ג ע"ב) מפני מה אמרו שהתינוק טמא משום דנשים נדות מגפפות ומנשקות אותו והכא מפרש משום דמטפחין באשפה לכך פירש ר"ת שהתינוק ולאי טמא כדמפרש בתוספתא ולכך נקט שנמצא בצד העיסה ובצק בידו דהשתא ספק הוא אם נגוב מן העיסה וטימא את העיסה או שמא אדם טהור נכנס לשם ונטל [ו] את העיסה ונתן לתינוק והכא פליגי ר' מאיר ורבנן דר' מאיר מטהר דתלינן באדם טהור וחכמים מטמאין מפני שדרכו של תינוק לטפח [ז] פי' בעיסה [ח] ויש לנו לומר שנטלה ובכי האי גוונא פליגי בתוספתא [ט] גבי תינוק שנמצא בצד הקבר ושנים בידו ואינו יודע אם התינוק נטלן או אדם טהור נתנן לו ר' מאיר מטהר [י] וחכמים מטמאין: **סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע ליה רובא.** פירוש והוי רוב כמאן דליתיה וקשה דבריש פרק בתרא דיבמות (דף קיט.) אמרינן גבי האשה שהלך בעלה למדינת הים ולרתה עמו ושמעה האשה שמת בעלה ר' מאיר אומר לא תנשא ולא תמיבמה לפי דרוב נשים מתעברות ויולדות ואיכא למימר שהלרה שהלכה עמו ילדה והוא האשה שנשאתה פטורה מן היבום ומיעוט מפילות ילדיהן ולקמר ר"מ דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה שהרי היתה בחזקת זקוקה ליבום כשהלך בעלה למדינת הים ולא היה לו בנים והוה ליה פלגא ופלגא כלומר דמיעוטא וחזקה משוין כנגד אותן רוב נשים מתעברות ויולדות והוה פלגא ופלגא ולא תנשא ולא תתייבם וכמו כן אית לן למימר הכא [ז] וכי תימא

לאחזקה ואיתרע ליה רובא. פירוש והוי רוב כמאן דליתיה וקשה דבריש פרק בתרא דיבמות (דף קיט.) אמרינן גבי האשה שהלך בעלה למדינת הים ולרתה עמו ושמעה האשה שמת בעלה ר' מאיר אומר לא תנשא ולא תתייבם לפי דרוב נשים מתעברות ויולדות ואיכא למימר שהלרה שהלכה עמו ילדה והוא האשה שנשאתה פטורה מן היבום ומיעוט מפילות ילדיהן וקאמר ר"מ דאמרינן סמוך מיעוטא לחזקה שהרי היתה בחזקת זקוקה ליבום כשהלך בעלה למדינת הים ולא היה לו בנים והוה ליה פלגא ופלגא כלומר דמיעוטא וחזקה משוין כנגד אותן רוב נשים מתעברות ויולדות והוה פלגא ופלגא ולא תנשא ולא תתייבם וכמו כן אית לן למימר הכא [ז] וכי תימא

דאין הכי נמי והא דמטהר רבי מאיר היינו משום דתינוק אין בו דעת לישאל וכל ספק שאין בו דעת לישאל אף ברשות היחיד ספיקו טהור [ח] דהא בהדיא אמרינן בסמוך דעשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישאל וי"ל שאין זה רוב חשוב אלא רוב גרוע [ט] לכך מרבי ליה מיעוטא וחזקה ותדע שאין חשוב מדאמרינן בסמוך עשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישאל ולכך מטמאין את העיסה ואי הוה רוב חשוב אפילו אין בו דעת לישאל הוה לן לטמוויי וע"כ צריך לומר כן דאם לא כן קשה אליבא דרבנן דהא רבנן קאמרי התם גבי הלך בעלה למדינת הים ושמעה שמת תנשא דקסברי דמיעוטא כמאן דליתיה דמי ורובא וחזקה רובא עדיף ואם כן אמאי קאמר הכא רבי יוחנן אליבא דרבנן אין זו חזקה ששורפין עליה תרומה אלא שמע מינה שאין זה רוב חשוב ולפיכך התם דרוב חשוב תנשא [י] (ולפי זה ניחא מה שמקשים העולם דקשה להו גבי שני דברים אין בו דעת לישאל ועשאוהו כמי שיש בו דעת לישאל וקא חשיב [יא] דתינוק ומקשין מאי איריא שיש בו דעת לישאל תיפוק ליה משום דסבירא להו לרבנן במיעוטא כמאן דליתיה ורובא וחזקה רובא עדיף וא"כ אפילו אין בו דעת לישאל טמא דהא אין זה ספק טומאה אלא ודאי טומאה [יב] ש"מ שאין זה רוב חשוב ואי לאו דעשאוהו חכמים כמי שיש בו דעת לישאל לא היו מטמאים):

רבי

מסורת הש"ס

(א) כתובות עב., (ב) טהרות פ"ג מ"ח נדה יח: מולין פו., (ג) מולין פו. יבמות קיט: נדה יח:, (ד) [בכמ"י ואו"ל. ובכש"ס כתב דכנדל"ל], (ה) [בכמ"י וטסף: חזקה. וכ"ה בנדה], (ו) [ל"ל כדתניא], (ז) [בר"ן: אם כהנים הם], (ח) [בר"ן אמן], (ט) [בר"ן: מוחזקין בו שהוא כן], (י) רש"ש מ"ז, (יא) [ל"ל שמוחזקין. רש"ש], (יב) [ל"ל עשויין. רש"ל], (מ) [ל"ל דרבי. וכ"ה בדפו"ר. וכ"ה לדפוס דפוס: בכתובות ובתוס' הרא"ש. וכן בהמשך], (ב) [שם כה ע"ב], (ג) [ל"ל היכא דקאמר], (ד) [וע"ל היטב תוס' כתובות כה: ד"ה נאמן], (ה) [בתוס' טוך ועו"ר: מן העיסה. וכנדל"ל], (ו) [לא נמצא], ושין בכש"ש. ובתוס' נדה יח: ובחולין פו. הביאו בענין זה מתשבה דטהרות פ"ג מ"ז], (ז) [נדה ד: ד"ה נאמן], (ח) [בתוס' טוך ועו"ר: מן העיסה. וכנדל"ל], (ט) [לא נמצא], ושין בכש"ש. ובתוס' נדה יח: ובחולין פו. הביאו בענין זה מתשבה דטהרות פ"ג מ"ז], (י) [נדה ד: קוטב כה:], (יא) רי"ן גליון, (יב) [בדפו"ר: תינוק], (מ) [בדפו"ר טוסף: אלא],

הגהות הב"ח

(א) גמ' רובא עדיף. נ"ב עיין ב"ב דף לג יש ב' סברות אחיהו עדיף: (ב) רש"י ד"ה זו היא וכו' התרומה זו היא חזקה: (ג) תוס' ד"ה לא וכו' להשיאו אשה דברי רבי אלעזר לא:

מוסף רש"י

הוחזקה נדה בשכינותיה. שראוה לובשת בגדי נדות, בעלה לוקה עליה משום נדה. אם התרו בו (כתובות עב.). שדרכו של תינוק לטפח. ידיו באשפות שבשרצים מצויים שם וטימא את העיסה שאנו רואין שנגע בה (חולין פז.). וסמוך מיעוטא לחזקה. והוה להו לטהר מרי, ורובא למודיה לטמא ואין אחד עומד במקום שנים (נדה יח:). זו היא ששורפין עליה את התרומה. חזקה זו שאנו מחזיקין אותה כמו מיעוטא מטפחין, חזקה גמורה המחזיקה לעשותה כולאי ולגרוף עליה תרומה (שם).

עין משפט נר מצוה

צח א מיי' פ"כ מהלכות מ"א הלכה ז טוש"ע אה"ע סימן ג סעיף ו בהג"ה:

צט ב מיי' פ"ח מהל' איסורי ביאה הל' כ טוש"ע אה"ע סי' ג סעיף ו וסימן יט סעיף ח:

ק ג מיי' שם הל' כב סמג לאוין קיא טוש"ע י"ד סי' קפה סעיף כ:

קא ד מיי' שם הל' כ:

קב ה מיי' פט"ז מהל' שאר אבות הטומאות הלכה נ:

קג ו מיי' שם הל' ה:

קד ז מיי' שם הל' ד:

מוסף תוספות

א. דאין זו מחלוקת חדשה. תוס' הרא"ש. ב. דכל מידי דשייך לכהונה קרי קדשי הגבול. שם. ג. לאו היינו להשיאו אשה אלא יוחסי קידבה דערוות. תוס' טוך. ד. ואע"פ שלא נמצא בצק בידו מטמאין חכמים דתניא וכו'. ולא נקט הכא בצק בידו אלא לרבותא דר"מ דאפ"ה תולין באדם טהור. שם. ה. דטיפוח שייך באוכלים ומשקין, כדאמרי' וכו'. שם. ו. אע"פ שאין השושנים אלא במקום הטומאה טהור וכו', אע"פ שסתם תינוק טמא היינו ממגע נדה, והתם טהור היינו מטומאת מת קאמר, א"נ מיירי בתינוק וכו' ע"ש. שם. ז. דהוי כפלגא ופלגא וליחשב ספק טומאה. תר"פ. ח. דרוב תינוקות מטפחין לא הוי רוב גמור, ומשום דנראה כאילו הוא רוב עשאוהו כמו שיש בו דעת לישאל. תוספות מולין פו: ד"ה סמוך (ועי' עוד תוס' נדה יח: ד"ה מיעוטא).

תוס' ר"י הזקן

[בקדשי הגבול]. שאם כהן הוא אוכלים בנים בקדשי הגבול. אבל. אם יש בנות אינן נישאות להכהנה עד שיביאו ראיה שהן בנותיהן של זו. ואפילו ליוחסין. סמכינן אחריה בחזקת אמן הן אפילו לענין דיני נפשות כדמפרש ואזדא ר' יוחנן לטעמיה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות